

TÁJÉKOZTATÓ

A FILMJUS Egyesület közös jogkezelési tevékenységéről

Tartalomjegyzék:

Általánosságok	1
A jogosultak jogai (KJKt.)	2
A jogdíjakból levont kezelési költség mértéke.....	3
Közösségi célú levonások a jogdíjbevételekből	3
Nem-kereskedelmi célú felhasználás	4
Elektronikus kapcsolattartás	4
Jogviták kezelése	4
A kiterjesztett hatályú előírt közös jogkezeléssel kapcsolatos előzetes tiltakozás.....	5

Általánosságok

A szerzői jog és az ahhoz kapcsolódó közös jogkezelés szabályait alapvetően az alábbi két törvény határozza meg:

- a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. (Szt.)
- a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (Kjkt.)

A közös jogkezelés kissé leegyszerűsítve, olyan szerzői és szerzői joghoz kapcsolódó jogok érvényesítése a jogosultak által erre létrehozott szervezet útján, amelyek egyedileg nem, vagy nagyon nehezen gyakorolhatók a felhasználás jellege, illetve körülményei (elsősorban mennyisége) miatt. A közös jogkezelés mindig csak vagyoni jogok érvényesítésére vonatkozik.

A FilmJUS Egyesület (teljes nevén: FilmJUS Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete) olyan magyarországi egyesületi formában működő szervezet, amely közös jogkezelést végez a filmes szerzők:

- ↪ filmírók - ezen belül: szinkronírók/fordítók;
- ↪ mozgóképi alkotók – ezen belül: rendezők, operatőrök, díszlet és jelmeztervezők, szinkronrendezők; *továbbá*
- ↪ filmelőállítók;

részére

A FILMJUS Egyesület tevékenysége a szerzői jog által védelmet élvező audiovizuális művekre, vagyis film(mozgóképi)alkotásokra terjed ki, az ilyen művek szerzői részére végez közös jogkezelést, az alábbi jogdíjakra vonatkozóan:

A) Valamennyi képviselt jogosult részére végzett kötelező közös jogkezelés:

- ↪ a magáncélú másolatok után a szerzőket megillető un. üreshordozó jogdíjak,
- ↪ a filmalkotásokat sugárzással vagy vezeték útján való továbbítás után a szerzőket megillető un. „kábelTV jogdíjak” (hivatalos nevén: egyidejű továbbközvetítés).

(összefoglaló nevkükön: **kisjogdíjak**)

B) Kizárólag a szerzők részére (tehát a filmelőállítók részére nem) előírt közös jogkezelés:

- ↪ Filmalkotás digitális vagy analóg hordozón (pl. DVD, Blue-ray disc) történő többszörözése és forgalmazása után járó jogdíjak,
- ↪ Filmalkotás sugárzással, vezeték útján, vagy más eszközzel vagy módon történő nyilvánossághoz közvetítése (jellemzően: televíziós sugárzás) után járó jogdíjak,
- ↪ Filmalkotásnak a nyilvánosság számára lehívással hozzáférhetővé tétele (jellemzően: internet, on-demand) után járó jogdíjak, és
- ↪ Filmalkotás nyilvános előadása után járó jogdíjak.

(Ezen felhasználások (összefoglaló nevükön: **nagyjogdíjak**) esetén a FilmJUS Egyesület egyben a felhasználás engedélyezésére is jogosult, kivétel ez alól a nyilvános előadás, amelyet kizárólag a filmalkotások előállítói engedélyezhetnek.)

Az üreshordozó és a „kábelTV” jogdíjak esetében (közös nevükön ún.: kisjogok) a jogdíj beszedését kizárólag az Artisjus Egyesület végzi, amely jogdíjakat évente a beszedést követően a törvényben meghatározott arányban ad át a többi érdekelt közös jogkezelőnek, így a FilmJUS Egyesületnek is.

A FilmJUS Egyesület a fenti jogdíjak megalapozott kezelése és felosztása érdekében elsősorban az alábbi tevékenységeket végzi:

- ↪ **Nyilvántartja** az érintett műveket.
- ↪ **Nyilvántartja** a művek jogosultjait.
- ↪ **Nyilvántartja** az egyes felhasználásokat, melynek legnagyobb feladata az, hogy a monitorozott TV-csatornák műsoradatait rögzíti.
- ↪ **Engedélyezi** a felhasználást (a fenti B pont szerinti felhasználások esetében, kivéve a nyilvános előadást).
- ↪ **Megállapítja** a jogdíjak mértékét, vagy közreműködik annak megállapításában.
- ↪ **Beszedi** az engedély fejében járó jogdíjat (fontos, hogy a jogdíj a felhasználás engedélyezésének fejében jár, és nem a tényleges felhasználás fejében).
- ↪ Szétosztja, (szerzői jogi terminológiával: **felosztja**) a jogdíjakat a jogosultak között.
- ↪ Jogosulatlan felhasználás esetén a közös jogkezelő **jogérvényesítést** is végez.

A jogosultak jogai (KJKt.)

A jogosultak az alábbi jogokat élvezik a közös jogkezelés során:

- ↪ a jogosult egyénileg engedélyezheti művének nem-kereskedelmi felhasználását (lásd később!);
- ↪ a jogosult a törvény szerint szabadon választhatja meg, hogy mely közös jogkezelőnek ad megbízást szerzői jogai kezelésére, melyet a kiválasztott szervezet köteles elfogadni – jelenleg Magyarországon az egyes szerzői csoportoknak csak egy-egy bejegyzett közös jogkezelője van, így a filmes szerzőket csak a FilmJUS Egyesület képviseli;
- ↪ a jogosult bármikor előzetesen tiltakozhat művei kiterjesztett közös jogkezelése ellen (un. „kilépés” – lásd később!);
- ↪ a közös jogkezelő köteles biztosítani a jogosultak számára az elektronikus kapcsolattartás lehetőségét (lásd később!);
- ↪ a közös jogkezelő köteles hatékony és gyors panaszkezelési eljárást biztosítani a jogosultak számára (lásd később!);
- ↪ a közös jogkezelő köteles megfelelően biztosítani az általa képviselt jogosultak személyes adatainak védelmét – a FilmJUS Egyesület ezt zárt nyilvántartási rendszerével biztosítja, személyes adat csak törvényi felhatalmazás, vagy a jogosult engedélye alapján adható ki harmadik személy részére;

- ↪ a közös jogkezelő köteles tevékenységéről legalább évente egy alkalommal tájékoztatást adni azon jogosultak részére, akiknek valamilyen kifizetést teljesített (a FilmJUS Egyesület honlapján minden évben eddig is közzétette éves beszámolóját, melyből minden érdeklődő pontos képet kaphatott tevékenységéről, gazdálkodásáról, eredményeiről, egyéb jelentős eljárásairól);
- ↪ bármely jogosult (indokolt) kérelemmel fordulhat a közös jogkezelőhöz, melyre annak ésszerű határidőn belül választ kell adnia, legalább az alábbi kérdéskörökben:
 - Kezelt szerzői művek és képviselt szerzők – a FilmJUS Egyesület tevékenysége audiovizuális művekre (filmalkotások) terjed ki, a képviselt jogosultak felsorolása fentebb megtalálható;
 - A közös jogkezelő által más szervezet nevében kezelt szerzői jogokról (a FilmJUS Egyesületnek jelenleg mintegy 50 külföldi közös jogkezelővel van ún. kölcsönöségi szerződése, mely alapján filmalkotások szerzői részére végez közös jogkezelést Magyarországon);
 - A közös jogkezelési tevékenységével érintett földrajzi területről (a FilmJUS Egyesület Magyarországon végzi tevékenységét).

A jogdíjakból levont kezelési költség mértéke

A FilmJUS Egyesület egy non-profit szervezet, működésének semmilyen más forrása nincs, kizárólag a beszedett jogdíjak. Ennek megfelelően működését is ebből kell finanszírozni, a levonásoknak azonban az új KJKt. szerint indokoltnak, szükségesnek és hasznosnak kell lennie. A KJKt. alapján a jogdíjbevételekből kizárólag a kezelési költség és a közösségi célú levonások érvényesíthetők, az ezen túli összegeket ki kell fizetnie a jogosultaknak.

A kezelési költségeket a FilmJUS Egyesület Felosztási Szabályzata alapján (2.7. pont) évente határozza meg úgy, hogy a legfőbb szerve, a Küldöttgyűlés százalékosan meghatározza a különböző jogdíjbevételek esetében a kezelési költséget, valamint az éves pénzügyi terv alapján összegszerűen határozza meg az éves kamatbevételből levonható, működési célra felhasználható összeget.

A 2016. évre meghatározott százalékos kezelési költségek:

- ↪ üreshordozó és „kábelTV” jogdíjak esetén 15%,
- ↪ a saját beszedésű (on-demand, sugárzás, sokszorosítás és forgalomba hozatal, nyilvános előadás jogdíjak) és a külföldről érkező ún. nagyjogdíjak esetén 5%

Közösségi célú levonások a jogdíjbevételekből

A közösségi célú levonások szabályozása jelentősen változott az új KJKt. rendelkezésiben, azonban annak lényege és célja változatlan, a közös jogkezelő a jogosultaknak történő kifizetések mellett a jogdíjbevételek bizonyos részéről úgy is határozhat, hogy azt közösségi célra fordítja, ami jellemzően szociális és kulturális célokra fordítható (elméletileg a közös jogkezelő meghatározhat további közösségi célt is, de ezzel a lehetőséggel jelenleg a FilmJUS Egyesület nem él).

A KJKt. úgy rendelkezik, hogy a közös jogkezelők kulturális célokra kizárólag úgy használhatják fel a levont összegeket, hogy azt átadják a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) részére. A FilmJUS Egyesület a korábbi befizetések kezelésének tapasztalatai alapján úgy látja, hogy az általa korábban ilyen céllal átadott összeg filmes célokra történő felhasználása nem biztosított, így a FilmJUS Egyesület 2013. óta nem von le, és közvetlenül nem ad át az NKA részére jogdíjbevételeiből, kulturális célokra.

Megjegyzendő, hogy az NKA kulturális tevékenységét közvetetten a FilmJUS mégis támogatja, hiszen a törvényi rendelkezéseknek megfelelően az Artisjus köteles az évente beszedett teljes ún. üreshordozó jogdíjösszeg 25%-át átadni az NKA-nak, következésképp ennyivel kevesebb üreshordozó jogdíjat oszt fel és fizet ki a FilmJUS.

A FilmJUS Egyesület ezzel szemben igen fontosnak és sajnos fennálló problémának látja a filmes/TV-s kollégák sokszor igen nehéz szociális helyzetét - a korábbi Szjt. szabályok alapján, valamint az új KJKt. rendelkezéseinek betartása mellett - elengedhetetlenül fontosnak tartja szociális támogatás nyújtását. Ennek keretében a FilmJUS Egyesület létrehozta a Filmjus Alapítványt, mely a szociálisan rászoruló kollégáknak nyújt többféle szociális támogatást.

Nem-kereskedelmi célú felhasználás

A KJKt. Új szabályainak egyike, hogy a kifejezetten nem-kereskedelmi célú felhasználás engedélyezését szabaddá teszi a szerzők számára. Ez a FilmJUS Egyesület működési területén nem egyszerű kérdés, hiszen igen ritka az olyan filmalkotás, melynek csupán egy szerzője lenne, így a filmalkotás nem-kereskedelmi célú felhasználását a mű valamennyi érintett szerzője tudja engedélyezni, vagy általában a filmelőállító. Mivel azonban a KJKt. ezt a lehetőséget abszolút jogként rögzíti, így a FilmJUS Egyesület az alábbi rendelkezést építette be Alapszabályába.

„Ha a jogosult azon művének, mely esetében az Egyesület gyakorolja a közös jogkezelés körében történő felhasználási engedélyezést, kifejezetten nem kereskedelmi célú felhasználását kívánja egyénileg engedélyezni, és azt a felhasználást megelőzően, írásban az Egyesület részére bejelenti, azt az Egyesület tudomásul veszi és a bejelentésben megjelölt felhasználással kapcsolatban jogdíjat nem érvényesít. A bejelentésnek tartalmaznia kell mindazon jogosultak egybehangzó nyilatkozatát, melyek az adott audiovizuális mű esetén az Egyesület jogdíjkezelésében érintettek lettek volna.”

Elektronikus kapcsolattartás

A FilmJUS Egyesület biztosítja mind a jogosultak, mind a felhasználók, mind bármely más érdekelt számára, hogy az Egyesülettel elektronikus úton vehesse fel a kapcsolatot. Az elektronikus kapcsolattartás a filmjus@filmjus.hu e-mail címen keresztül történik.

Az ezen e-mail címre beérkező elektronikus leveleket a FilmJUS Egyesület nyilvántartja, és a lehető leggyorsabban megválaszolja.

Ezen túl a FilmJUS létrehozta az egyes jogosulti körök önálló levelezési listáit is (lásd a „levelezési listák” opciót a FilmJUS honlapjának kezdő oldalán).

A listák úgy működnek, hogy a lista minden tagja megkapja a listára küldött valamennyi levelet, továbbá, ha egy tag a listára ír, akkor az megjelenik a lista valamennyi tagjának fiókjában.

Jogviták kezelése

A kiterjesztett közös jogkezelési tevékenység során elméletileg akár egy-egy jogosulttal, akár a felhasználókkal is felmerülhet vitás kérdés.

Jogosulttal kapcsolatos vitás kérdések lehetnek:

- ↪ jogdíjra vonatkozó jogvita,
- ↪ jogosultsággal (pl. szerzői minőséggel) kapcsolatos jogvita,
- ↪ művek besorolásával kapcsolatos vita,
- ↪ egyéb kérdésben felmerülő vita.

A jogosult szerzői jogosultságával kapcsolatban, illetve a részére járó jogdíj mértékére vonatkozó vitás ügyek rendezését a FilmJUS Egyesület Felosztási Szabályzata 2.18. pontjában szabályozza. Ennek lényege, hogy a jogosult (szerző, jogutódja) írásban, az elévülést megelőzően fordulhat a FilmJUS Egyesülethez, amelyben pontosan meg kell jelölnie az azonosítására szolgáló adatait, az érintett művet/műveket, az érintett felhasználást és jogdíj típust, és részletesen le kell írnia a kifogásolt tényeket. A kifogást a FilmJUS Egyesület elbírálja, és amennyiben valóban felróhatóan járt el, úgy megteszi a szükséges intézkedéseket, vagyis szükség esetén teljesíti a kifizetést, illetve nyilvántartásában rögzíti a jogosult szerzői minőségét.

Az egyes művek besorolásával és súlyozásával kapcsolatos kifogást a FilmJUS Egyesület Műbizottmánya bírálja el, amely szervezet tagjait a legfőbb döntéshozó szervezet, a Küldöttgyűlés választja meg, tagsága a szakmában nagy tapasztalattal rendelkező szerzőkből áll. A kifogást úgy kell benyújtani, hogy abban a mű beazonosítására szolgáló adatokon kívül lehetőség szerint a mű egy rögzített példányát is mellékelik, hogy a Műbizottmány azt megtekintve megalapozott döntést hozzon.

A benyújtott kifogást a FilmJUS Egyesület legfeljebb 90 munkanapon belül bírálja el.

A felhasználók bármely problémával, vitás kérdéssel fordulhatnak a FilmJUS Egyesülethez mind írásban, mind elektronikus úton. A FilmJUS Egyesület megvizsgálja azt, és a lehető legrövidebb időn belül teljes körű választ ad, szükség szerint megoldási javaslatot is adva a kérdésben.

Egyéb vitás kérdésben a jogosult illetve a felhasználó közvetlenül fordulhat a FilmJUS Egyesülethez, mely történhet írásban vagy elektronikus úton is.

Amennyiben a kifogást előterjesztő nem ért egyet a kifogás elbírálásával, vagy a megkeresésre adott válasszal, úgy azzal kapcsolatban panasszal élhet a FilmJUS Egyesület közös jogkezelési tevékenységét felügyelő Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál.

A kiterjesztett hatályú előírt közös jogkezeléssel kapcsolatos előzetes tiltakozás

(„kilépés” az előírt közös jogkezelésből)

A szerzők bizonyos műveikkel kapcsolatos szerzői vagyoni jogaikat a szerzői jogi törvény alapján (1999. évi. LXXVI. tv.) közös jogkezelés útján gyakorolhatják. Ezen belül vannak olyan vagyoni jogok, melyet kizárólag közös jogkezelő szervezet útján érvényesíthet (pl. az üres hordozó és a „kábelTV” jogdíj), és vannak olyanok, melyeket a reprezentatív közös jogkezelő szervezetek gyakorolhatnak, de bizonyos esetben a szerző ezt maga is végezheti.

Ennek magyarázata alapvetően az, hogy a szerzőknek bizonyos vagyoni jogaik érvényesítése fizikailag szinte lehetetlen feladat lenne, míg egyes jogok gyakorlása egyszerűbb, hatékonyabb közös jogkezelő szervezeten keresztül.

Ennek a logikai sémának az eredménye az, hogy a magyar közös jogkezelés rendszerében azon szerzői vagyoni jogok esetében, amelyet a szerzők vagy jogutódaik elméletileg önmaguk is tudják/tudnák érvényesíteni, lehetőség van a közös jogkezelés elleni ún. előzetes tiltakozásra, ismertebb nevén „kilépés”-re.

A közös jogkezelés új szabályait megállapító törvény (2016. évi XLIII. tv.) ennek megfelelően lehetővé teszi, hogy a FilmJUS Egyesület (továbbiakban: FilmJUS) által képviselt szerzők előzetesen tiltakozhassanak a FilmJUS közös jogkezelése ellen azon felhasználások esetében, amelyek engedélyezése, jogdíjkezelése ezen szerzői vagyoni körbe tartozik. Ezen felhasználási formák (ezek az ún. nagyjogok) a FilmJUS esetében a következők:

- ↪ Filmalkotás digitális vagy analóg hordozón történő többszörözése és forgalmazása,
- ↪ Filmalkotás sugárzással, vezeték útján, vagy más eszközzel vagy módon történő nyilvánossághoz közvetítése (jellemzően: televíziós sugárzás),
- ↪ Filmalkotásnak a nyilvánosság számára lehívással hozzáférhetővé tétele (jellemzően: internet, on-demand), és
- ↪ Filmalkotás nyilvános előadása (a FilmJUS Egyesület csak jogdíjkezelést végez).

Tehát, ha valamely szerző vagy jogutódja a fenti felhasználási formák esetében hatékonyabbnak tartja a saját, egyéni engedélyezést a közös jogkezeléssel szemben, úgy ennek jogi érvényt tud szerezni az alábbi nyilatkozatok kitöltésével, melyeket aláírva, eredetben kell megküldeni a FilmJUS részére.

A FilmJUS honlapjáról letölthetők az ún. tiltakozó (kilépési) nyilatkozatok.

A nyilatkozat valamennyi felhasználási módra és valamennyi érintett szerzői műre, vagyis a nyilatkozó vagy jogelődje közreműködésével készült valamennyi filmalkotásra kiterjed.

Azért, hogy elkerülhetőek legyenek a számlázási és egyéb problémák, a nyilatkozat annak beérkezését követő év január 1-től válik hatályossá.